

Marxismus v proměnách

Nová knížka Lubomíra Nového⁺ vybízí k několikerému zamyšlení. Především čtenář co chvíli zalituje, že práce nevyšla dříve; doba je vskutku tak "neklidná", že řada míst hodně pozbyla na aktuálnosti. I tam, kde problémy trvají, přáli bychom si leckdy výraznější formulace. To je zajisté škoda hlavně pro autora, jehož knížka mohla přede dvěma roky podstatněji přispět k "neklidu" a proměnám v naší filosofii a vůbec v celém kulturním životě. [Ale současně nám Nového publikace otvírá příležitost k přeměření skutečné vzdálenosti, kterou jsme urazili za poslední tři roky. Běžný dojem z každodenní praxe a jejích zkušeností může často mást; netrpělivému, povrchnímu pohledu se může zdát, že jsme notně přibrzdili a že snad někde i stojíme. Ale to je hluboký omyl; cítíme to docela zřetelně při četbě "Filosofie v neklidné době". Nic není posledním dvěma, třem rokům našeho veřejného života vzdálenější než duchovní, ideové bezvětrí.]

Kdybychom však soudili podle prvního všeobecného dojmu, byli bychom nejen nespravedliví vůči Novému, ale přehlédli bychom úplně to podstatné a vskutku nové (ještě dnes a zajisté i zítra a pozítří nové), s čím tento filosof přichází. Lubomír Nový upozornil už v habilitační práci mna své přesvědčení, že právě naší současnosti je zapotřebí marxistické kritiky Masarykovy filosofie, že stojí za to se k jeho filosofii vracet a že to zdaleka není pouhé kříšení mrtvých duchů minulosti. Jeho práce o "Filosofii T.G.Masaryka" (1962) nepřináší ovšem mnoho nového a může být sotva něčím víc než svědectvím podrobného studia známých už materiálů. Ale Nový došel na základě tohoto studia a po sepsání uvedené knihy k závěru, že je nutno přehodnotit vztah marxistické filosofie nejen k samotnému Masarykovi, ale k celé české nepozitivistické filosofii, která dokázala vřadit české myšlení do evropského kontextu a významnou měrou vytvořit naši filosofickou kulturu, zejména však k masarykovskému proudu této filosofie (představovanému po Masarykovi Rádlem, Hromádkou, Kozákem, v sociologii Bláhou), jenž svou angažovaností v naléhavých veřejných záležitostech zakotvil pevněji v české společnosti než jiné proudy [, dostal se do centra ideových sporů a zajistil si tak celospolečenský vliv. Nový o tom napsal (1964) článek, jehož části pojal i do své poslední knížky. Zdá se mi, že správný úhel pohledu při jejím posuzování najdeme, když vyjdeme z druhé, střední části a zvláště z její třetí kapitoly o "marxismu a nemarxistickém myšlení".]

Stručně reprodukováno došlo podle Nového k několika základním změnám ve vztahu marxismu k Masarykově filosofii. Především se dnes mění předpoklady hodnocení Masaryka v důsledku proměn v interpretaci samotné marxistické filosofie (74). Masarykovu filosofii lze považovat za součást všeobecného nástupu

- - -

⁺ Lubomír Nový, *Filosofie v neklidné době*. Ed. *Otázky a názory*, svazek 53. Československý spisovatel, Praha 1965. 132 str., Kčs 8,-.

vyšlo in:

(Host do domu 13, 1965, č.4, str. 71-72.)

Je třeba přepis dokončit !